

Załącznik nr 2 do LSR:

Procedury dokonywania ewaluacji i monitoringu w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Zielony Pierścień”

MONITORING LSR jest procesem systematycznego i ciągłego zbierania oraz analizowania informacji na temat funkcjonowania LGD oraz stanu realizacji LSR w aspektach rzeczowym i finansowym. Monitoring finansowy polega na śledzeniu wydatkowania środków, natomiast rzeczowy obejmuje analizę stopnia osiągnięcia mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii. Proces ten służy dostarczaniu informacji dla celów kontroli zarządzania i podejmowania decyzji w sprawie realizacji i aktualizacji strategii. Monitoring pokazuje wszystkim wiarygodne, rzetelne informacje o stanie zaawansowania prac, postępach, uchybieniach zmianach, czy też zaniechaniach wraz z przyczynami i uzasadnieniem takiego stanu rzeczy.¹ **Proces monitoringu LSR na lata 2016-2023 będzie wspierany narzędziami informatycznymi pozwalającymi znacznie usprawnić pracę osób monitorujących.** Jest on opisany w procedurze monitoringu (Tabela 1).

EWALUACJA LSR jest systematycznym badaniem wartości i cech jej wdrażania w celu uzyskania odpowiedzi na pytanie główne, tj. czy zostały osiągnięte zamierzone cele oraz na ustalenie związków pomiędzy podjętymi działaniami, a uzyskanymi efektami, zwłaszcza w ujęciu średnio i długookresowym. Komisja Europejska stosuje i rekomenduje w procesie ewaluacji następujące kryteria: trafność/adekwatność/ odpowiedniość, efektywność/ wydajność, skuteczność, użyteczność i trwałość.

LGD zamierza przeprowadzać ewaluację systematycznie, **co dwa lata (on-going)**. Zakłada się zewnętrzne badanie przy współpracy zespołu ewaluacyjnego powołanego przez Walne Zebranie Członków. LGD będzie poddawać ewaluacji także swoje funkcjonowanie na obszarze. Oceniana będzie współpraca w środowisku oraz z innymi LGD. Sposób przeprowadzania ewaluacji opisany jest szczegółowo w procedurze ewaluacji (Tabela 1) i zawiera opis badania celów, sposoby zbierania informacji, terminy cząstkowe oraz wskazuje odbiorców ewaluacji i przyjęcia raportu.

Cel badania: Głównym celem ewaluacji jest ocena wpływu działalności LGD i realizacji LSR na funkcjonowanie i rozwój społeczności lokalnej.

Zakres przedmiotowy badania:

Realizacja LSR:	Działalność biura:	Funkcjonowanie partnerstwa:
stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur, oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny, bariery realizacji LSR, jakość procesu partycypacji; operacji i procedur	efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, ocena sposobu przepływu informacji, ocena pracowników, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, innowacyjność, proces rozwoju pracowników, efektywność animacji i doradztwa, ochrona danych osobowych, jakość procesu archiwizacji i monitoringu.	jakość podejmowanych uchwał, skuteczność nadzoru nad biurem LGD, jakość reakcji na zmieniające się warunki, umiejętność współpracy i atmosfera pracy, skuteczność działań strategicznych, jakość współpracy regionalnej i ponadregionalnej, jakość relacji z otoczeniem i promocji.

Zakres podmiotowy badania

Pracownicy i kierownictwo biura, członkowie LGD, Zarząd LGD, beneficjenci operacji, wnioskodawcy, którzy nie uzyskali dofinansowania, organizacje pozarządowe, mieszkańcy.

¹ Podręcznik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania LSR w ramach PROW 2014-2020

Stosowane kryteria ewaluacyjne

Kryterium **skuteczności** bezpośrednio pozwoli ocenić, na ile skuteczne są działania w zakresie osiągania celów określonych w dokumentach programowych oraz jak skuteczna jest działalność biura. Z kryterium skuteczności powiązane jest również kryterium **użyteczności**, które rozumiane jest, jako kryterium pozwalające ocenić stopień zaspokojenia istotnych potrzeb grup docelowych lub przyczynienia się do rozwiązania problemów, niezależnie od tego, czy były one zasygnalizowane przez cele interwencji. Zastosowane będzie także kryterium **trwałości**. Trwałość – w przypadku tego badania – pozwoli ocenić, w jakim stopniu pozytywne efekty zrealizowanych interwencji (na poziomie celów) mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego, a także czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tych projektów na proces rozwoju społeczności lokalnej w dłuższym okresie.

Przeprowadzenie badania wymaga zebrania informacji pochodzących z szeregu rozproszonych źródeł, dokonaniu ich analizy, a następnie wypracowaniu rekomendacji na poziomie eksperckim. Implikuje to konieczność zastosowania w badaniu szerokiego instrumentarium metod i technik badawczych, dzięki którym możliwe będzie zgromadzenie kompletnego i wiarygodnego materiału badawczego dotyczącego efektów realizacji LSR. W związku z powyższym planowana jest realizacja badania z wykorzystaniem koncepcji **triangulacji** metodologicznej.

Triangulacja to zróżnicowanie źródeł danych, metod badawczych i perspektyw badawczych, dzięki któremu możliwe jest zgromadzenie wszechstronnego materiału badawczego i poddanie go kompleksowej analizie i ocenie. Triangulacja zostanie zastosowana odnośnie:

- ▶ źródeł danych: przeanalizowane będą zarówno dokumenty zastane różnego typu, jak i dane wywołane pochodzące ze wcześniejszych badań; dane zastaną uzupełnione danymi pierwotnymi.
- ▶ metod badawczych: łączenie różnych metod badawczych w badaniu tych samych zagadnień, co pozwoli na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu; podejście to pozwoli też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej ograniczeniu ich słabości;
- ▶ perspektyw badawczych: ewaluacja zostanie przeprowadzona przez pracowników biura oraz przez zewnętrznych doświadczonych badaczy, co pozwoli uzyskać bogatszy i bardziej wiarygodny obraz badanych zagadnień. Poza tym zastosowany zostanie partycypacyjny model badania, którego idea jest jak najszersze zaangażowanie społeczności zarówno na etapie przygotowania badania, jego realizacji, jak i wnioskowania i rekomendacji.

W zależności od zakresu przedmiotowego i podmiotowego badania niezbędne będzie zastosowanie holistycznego podejścia do metod i technik badawczych. W każdym z zamierzeń badawczych: realizacji strategii, działaniu LGD oraz funkcjonowaniu biura zastosowane zostaną co najmniej 3 z poniższych metod lub technik badawczych:

- ▶ Analiza danych zastanych (desk research) - to zbieranie i analiza danych zastanych, zgromadzonych w ramach innych działań lub pozyskanych bez aktywnego działania badawczego;
- ▶ Ankieta CAWI - to badanie metodą kwestionariuszową z zastosowaniem ankiety internetowej możliwej do wypełnienia ze strony internetowej lub wysłanej na adres mailowy respondenta. Ta druga możliwość zapewnia większą kontrolę, wiarygodność i może być stosowana w ewaluacji;
- ▶ Wywiady IDI (indywidualne, również przez telefon) - pozwalają na uzyskanie pogłębionych informacji dotyczących nie tylko faktów, ale również interpretacji zjawisk, motywacji czy emocji;
- ▶ Wywiady FGI (zogniskowane wywiady grupowe) - to wersja grupowa pogłębionych wywiadów indywidualnych, dzięki którym uzyskujemy skumulowany efekt informacyjny, dzięki procesom grupowym możemy pozyskać zobiektywizowane wyniki;
- ▶ Panel ekspertów - to grupa robocza niezależnych specjalistów w danej dziedzinie pozwalająca ustalić ocenę działań na podstawie danych zgromadzonych innymi metodami

Procedury monitoringu i ewaluacji

Walne Zebranie Członków LGD powoływać będzie zespół ewaluacyjny, inny w składzie od Komisji Rewizyjnej, od której oczekuje się wypełnienia standardowych obowiązków organu nadzorczego organizacji. Zespół ewaluacyjny ma za zadanie:

- opracowanie zasad szczegółowych prowadzenia monitoringu i ewaluacji,
- wybór pracowników biura odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań,
- wybór zewnętrznych ekspertów,
- opracowanie (zlecenie opracowania) narzędzi badawczych,
- organizację i realizację badań ewaluacyjnych,
- opracowanie wyników badań oraz przedstawienie raportu z badań,
- przedstawienie rekomendacji oraz nadzór nad wdrożeniem rekomendacji,
- prowadzenie dokumentacji i archiwizacji materiałów ewaluacyjnych.

Zespół ewaluacyjny będzie upoważniony do zastosowania odpowiednich instrumentów ewaluacyjnych, o ile okaże się to zasadne, włącznie z koniecznością wyasygnowania odpowiednich środków na ten cel.

Zespół ewaluacyjny swoje uwagi i wnioski prezentuje na Walnym Zebraniu Członków. Uczestnicy Zebrania, po dyskusji, podejmują uchwałę w sprawie ich wykorzystania do aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, usprawnienia pracy Biura LGD, jak i funkcjonowania całego partnerstwa.

Załącznikiem do procedury jest tabela, w której na podstawie zakresu przedmiotowego opisany jest sposób wykonywania monitoringu i ewaluacji według poniższych pytań:

CO SIĘ BADA?	KTO WYKONUJE?	JAK SIĘ WYKONUJE?	KIEDY?	OCENA
--------------	---------------	-------------------	--------	-------

Tabela 1. Sposób realizacji monitoringu i ewaluacji

CO SIĘ BADA?	KTO WYKONUJE?	JAK SIĘ WYKONUJE?	KIEDY?	OCENA
Monitoring				
Wskaźniki realizacji LSR Budżet LGD Harmonogram ogłaszania konkursów Funkcjonowanie partnerstwa LGD Funkcjonowanie biura i ocena pracowników Realizacja planu komunikacji	Pracownicy biura LGD	Dane zebrane z przeprowadzonych konkursów, Rejestr danych, Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami	Na bieżąco	Stopień realizacji wskaźników Stopień wykorzystania funduszy Wysokość zakontraktowanych środków Zgodność ogłaszania konkursów z harmonogramem Liczba zmian harmonogramu Liczba członków LGD Liczba uchwał Liczba zmian w LSR Liczba odwołań od oceny operacji Wyniki oceny okresowej pracowników Liczba szkoleń Liczba innowacji w działalności biura Liczba udzielonych animacji i doradztwa Liczba działań zrealizowanych w ramach planu komunikacji
Ewaluacja procesu realizacji LSR				
Stopień realizacji celów Stopień realizacji budżetu Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur Oddziaływanie realizacji LSR na rozwój lokalny Jakość procesu partycypacji Bariery realizacji LSR	Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna) Pracownicy biura LGD (ocena własna) Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)	Analiza dokumentów z monitoringu Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura Wywiady FGI z przedstawicielami organizacji pozarządowych Panel ekspertów Ankiety CAWI ze wszystkimi grupami	Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu programowania (za całość okresu programowania)	Stopień realizacji poszczególnych celów Stopień realizacji budżetu Zgodność z harmonogramem ogłaszania konkursów Znajomość efektów realizacji LSR na obszarze wsparcia Społeczny odbiór realizacji LSR Społeczna ocena jakości kryteriów i procedur Klarowność i zrozumiałość kryteriów i procedur Sprawiedliwość kryteriów i procedur Stopień odczuwania rozwoju lokalnego

Realizacja planu komunikacji i zaplanowanych do osiągnięcia w nim wskaźników		interesariuszy		<p>Wyznaczniki rozwoju lokalnego</p> <p>Znajomość efektów realizacji LSR</p> <p>Trwałość skutków wsparcia</p> <p>Użyteczność niematerialnych form wsparcia</p> <p>Znajomość działań LGD</p> <p>Intensywność działań partycypacyjnych</p> <p>Efektywność oddziaływania społecznego na decyzje podejmowane w LGD</p> <p>Poziom kapitału społecznego i efektywność działań wspomagających budowanie tego kapitału</p> <p>Skala niezrealizowanych projektów (analiza kontrfaktyczna)</p> <p>Wpływ warunków zewnętrznych na realizację LSR</p> <p>Wpływ efektywności działania biura na realizację LSR</p> <p>Wpływ planu komunikacji i zaplanowanych do osiągnięcia w nim wskaźników na realizację LSR</p>
--	--	----------------	--	--

Ewaluacja funkcjonowania partnerstwa LGD

<p>Działania strategiczne</p> <p>Organizacja funkcjonowania partnerstwa</p>	<p>Zewnętrzni, niezależni eksperci (ocena zewnętrzna)</p> <p>Pracownicy biura LGD (ocena własna)</p> <p>Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)</p>	<p>Analiza dokumentów z monitoringu</p> <p>Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura</p> <p>Ankiety CAWI ze wszystkimi interesariuszami</p> <p>Zogniskowany wywiad grupowy z beneficjentami i wnioskodawcami</p> <p>Panel ekspertów</p>	<p>Po 2 latach od zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu programowania (za całość okresu programowania)</p>	<p>Skuteczność podejmowanych działań</p> <p>Efektywność podejmowanej współpracy na poziomie regionalnym i ponadregionalnym</p> <p>Sprawność reakcji na zmiany sytuacji zewnętrznej i wewnętrznej (zmiany w LSR)</p> <p>Jakość współpracy w ramach partnerstwa</p> <p>Sprawność i jakość podejmowanych uchwał</p> <p>Skuteczność nadzoru nad biurem LGD</p>
---	---	--	---	--

Ewaluacja funkcjonowania biura LGD

Przebieg	Zewnętrzni, niezależni	Analiza dokumentów z	Po 2 latach od	Realizacja LSR zgodnie z harmonogramem
----------	------------------------	----------------------	----------------	--

konkursów	eksperti (ocena zewnętrzna)	monitoringu	zatwierdzenia LSR oraz na zakończenie okresu programowania (za całość okresu programowania)	Realizacja LSR zgodnie z budżetem
Komunikacja wewnętrzna i zewnętrzna (w tym plan komunikacji)	Pracownicy biura LGD (ocena własna)	Wywiady IDI z kierownictwem LGD i pracownikami biura		Sprawność realizacji procedur
Działania pracowników	Ewaluacja z udziałem społeczności lokalnej (ocena zewnętrzna)	Ankiety CAWI z beneficjentami i wnioskodawcami		Jakość organizacji posiedzeń Rady
Animacja i doradztwo		Zogniskowany wywiad grupowy z beneficjentami i wnioskodawcami		Jakość przepływu informacji
		Panel ekspertów		Skuteczność działań informacyjnych
				Skuteczność działań promocyjnych
				Skuteczność ustanowionych kanałów komunikacji ze społecznością
				Stopień aktywizacji społeczności do wyrażania informacji zwrotnych
				Rzetelne i terminowe wypełnianie obowiązków wskazanych w umowie
				Uczestnictwo w posiedzeniach
				Przestrzeganie regulaminu
				Jakość świadczonych usług
				Organizacja i przestrzeganie zasad ochrony danych osobowych, procesy archiwizacji i monitoringu
				Aktywność w zakresie animacji
				Skuteczność doradztwa
				Spoleczny odbiór działań doradczych